

С.О. Сисоевої/ МОН України. АПН України. Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих. - Кременчук: ПП Щербатих О.В., 2009. - 348 с.

4. Кульга Н.К. Використання інноваційних технологій навчання - запорука успіху якісної підготовки фахівців/ Н.К. Кульга // Проблеми освіти: наук.-метод. зб. / МО України. Ін-т сист. дослідження освіти. - К., 2000. - Вип. 22. - С 192-195.

5. Інформаційне освітнє середовище сучасного навчального закладу: навчально-методичний посібник / М.Ю. Кадемія, М.М. Козяр, Т.В. Ткаченко, Л.С. Шевченко. — Львів: СПОЛОМ, 2008. — 186 с.

Стаття надійшла до редакції 16.10.2012

УДК: 37.0:004 (438)«1960/1980»

О.О. Мороз

РОЗВИТОК МЕДІА-ПЕДАГОГІКИ У РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА (60-ті — 80-ті роки ХХ століття)

У статті розглянуто перший етап розвитку медіа-педагогіки у Республіці Польща (60-ті-80-ті роки ХХ століття); з'ясовано, що в цей період відбувалася активна підготовка наукової продукції, присвяченої окремим аспектам медіа-педагогіки як субдисципліни педагогіки; описано праці польських дослідників, що з'явилися у цей період.

Ключові слова: *медіа-педагогіка, наукова продукція, медіа-освіта, аспекти медіа-педагогіки.*

В статье рассмотрен первый этап развития медиа-педагогика в Республике Польша (60-е — 80-е годы ХХ века; установлено, что в этот период происходила активная подготовка научной продукции, посвященной отдельным аспектам медиа-педагогика; описаны работы польских исследователей, появившиеся в этот период.

Ключевые слова: *медіа-педагогіка, научная продукция, медіа-образование, аспекты медіа-педагогіки.*

The article deals with the first stage of development of media-pedagogy in Poland (60th-80th years of the ХХ century), found that during this period the active preparation of scientific production devoted to particular aspects of media pedagogy as subdiscipline of pedagogy; described labour Polish researchers, appeared during this period.

Keywords: *media education, scientific products, media education, aspects of media pedagogy.*

Фахівці, які вивчають історію розвитку медіа-освіти та медіа-педагогіки, пов'язують її походження з поширенням у 40-50-х роках напрямом у педагогіці, коли навчання учнів спрямовувалося на краще розуміння творів кіномистецтва. Саме на цей період припадав розквіт учнівських кіно-клубів. Проте вже з другої половини 60-х років зарубіжні вчені починають розглядати процес масової комунікації і

пов'язану з ним освіту в значно ширшому контексті. До уваги беруться не лише мистецтвознавчі, культурознавчі та семантичні аспекти цього явища, а й соціальні соціально-психологічні і навіть політичні.

Починаючи з 60-х років ХХ століття у Республіці Польща з'являються перші наукові праці присвячені різним аспектам медіа-педагогіки, зокрема, впливу фільму на дітей та молодь, дидактичне значення радіо та телебачення тощо. Передумовою стало зростання наукового інтересу до виховного впливу фільму та радіо у повоєнні роки. Так, з 1948 року на базі різних університетських кафедр та інших дослідних лабораторій починають проводитися дослідження щодо проблеми впливу фільмів на дітей та молодь. У 1953/54 навчальному році при Будинку Харцежа у місті Лодзь створюється спеціальне кіно для шкільної молоді, де проводяться різні форми та методи роботи з використанням фільмів. Кількома роками пізніше, такого роду заняття починають проводити на базі будинків й палаців дітей та молоді у Кракові, Катовіцах, Лодзі, Легніцах, Вроцлаві та ін. На цей момент клуби фільмів для дітей та молоді існують лише кілька років. Пізніше, у 1960 році, при Польській Федерації Дискусійних Клубів Фільму створюється Молодіжна Комісія, до основних завдань якої входить опрацювання концепції роботи дитячих та молодіжних клубів фільму, а також допомога вчителям у створенні такого типу клубів. В цьому ж році з ініціативи Міністерства Освіти і Федерації Республіки Польща було організовано перший фільм-семинар для учителів. Це дало поштовх для подальшого навчання вчителів у сфері художнього фільму. Як зазначав М. Врабець (M. Vrabec): «Реформована семилітня школа включила художній фільм як наукову допомогу. Він виступає методом навчання рідної мови та як розвага. Головною проблемою на даний час постає така підготовка вчителів, за якої вони навчилися би вміло використовувати фільм у своїй професійній діяльності [19, 6]. Як результат у 1961 році виходить книга Яніни Коблевської-Врубльової (J. Koblewska-Wróblowa) під назвою «Фільм і діти» [12]. У своїй роботі авторка розглядала основні проблеми розуміння фільму дітьми, навчальні можливості фільмів та їх вплив на особистість дитини. Згодом, в рамках роботи Інституту педагогіки в 1964 році Яніна Коблевська-Врубльова готує до друку ще одну книгу під назвою «Художній фільм у школі» [11]. Основні розділи даної наукової праці були присвячені дидактичному використанню фільмів у процесі естетичного, інтелектуального та морального виховання дітей та молоді. На той час у Республіці Польща проводилася реформа шкільництва, яка ставила перед учительством багато нових завдань,

що виникли як потреба поліпшення підготовки дітей та молоді до життя і праці у соціалістичному суспільстві в умовах швидкого розвитку науки та техніки. Одним із найскладніших завдань була модернізація методів та засобів навчання й виховання, яка була тісно пов'язана з модернізацією матеріальної бази школи. Як наслідок, у тогочасній школі почали інтенсивно використовувати аудіовізуальні засоби у вигляді зображення та звуку, які стали незамінним дидактичним приладдям. Детальний аналіз та характеристику аудіовізуальних засобів навчання, а також дидактичні основи їх використання описав у своїй роботі «Аудіовізуальні засоби у навчанні» [6] польський дослідник Едвард Флемінг (E. Fleming). Як результат подальших дослідницьких пошуків у щодо використання фільму у навчально-виховному процесі та його впливу на дітей та молодь у 1969 році у світ виходить книга під назвою «Чи телебачення виховує» [13]. Її авторами стали польські дослідники Єжи Кубін (J. Kubin) та Ядвіга Коморовська (J. Komorowska).

Роком пізніше виходить книга під редакцією Галини Гермелін (H. Hermelin) присвячена іншому аспекту медіа-педагогіки – використанню радіо у навчанні – «Радіо у дошкільній освіті: поради для дошкільних вихователів» [16]. У даній науковій праці розкривалося значення та можливості використання радіо в навчально-виховному процесі, зокрема, розглядалася дидактична роль радіо у процесі естетичного, розумового, суспільно-морального виховання; використання радіопрограм у процесі підготовки дитини до школи і т.п. У цьому ж році виходить праця присвячена проблемі використання фільму у навчальному процесі – «Фільм як ефективна дидактична допомога» [5]. Науковим редактором цієї праці став відомий польський дослідник Леон Лей (L. Lej). Ця книга стала цінним науковим доробком з даної проблеми дослідження, так як висвітлювала питання, які раніше не розглядалися, зокрема: дидактична цінність фільму; критерії цінності дидактичних фільмів; способи оцінювання дидактичної користі фільму тощо. Іншої проблемі дослідження – використанню фільмів у дидактиці вищої школи було присвячено роботу під редакцією Францішка Янушкевіча (F. Januszkiewicz) – «Навчальне телебачення. Телебачення у замкнутому ланцюзі дидактики вищої школи» [18]. Пізніше, у 1974 році на основі результатів досліджень, які проводилися Інститутом наукової політики та вищого шкільництва Республіки Польща було підготовлено книгу «Радіопрограми для вчителів у громадській думці. Результати досліджень» [20]. Згодом, у 1975 році

колективом Інституту навчання учителів у Варшаві було підготовлено наукове зібрання «Дидактичний фільм у навчання вчителів» [4]. Дана збірка наукових праць являла собою допоміжний матеріал для вчителів. У цьому ж році польський дослідник Генрик Депта (H. Depta) підготував книгу «Фільм і виховання» [2]. Розглядаючи проблематику виховного впливу фільму, автор акцентував увагу на його пізнавальному, моральному, соціальному, політичному значенні; особливу увагу у своїй роботі автор приділив визначенню та характеристиці розважальних фільмів, їх дидактичному та виховному значенню. Через два роки, на базі Університету ім. Адама Міцкевича у м. Познань було підготовлено збірку наукових праць «3 досліджень над дидактичним телебаченням» [21] під редакцією Леона Леї (L. Leji). Згодом Університет ім. Адама Міцкевича стане головним науковим осередком з розбудови медіапедагогіки. У цьому ж році виходить у світ книга відомого польського дослідника Януша Гайди (J. Gajda) «Дитина перед телевізором» [7]. У даній роботі автором було розкрито зміст телевізійних програм та їх дидактичне значення, окреслено умови відбору телепрограм тощо. У цей же час на базі Варшавського університету виходить книга польського дослідника Броніслава Покжицького (B. Pokrzycki) «Роль дидактичного фільму у процесі навчання» [15]. У 1978 році виходить наукова праця Марії Келяр (M. Kielar) під назвою «Роль анімаційного фільму у дидактично-виховній роботі дитячого садку» [10]. Авторка зазначала, що добір навчальних фільмів вимагає не лише інтелектуального опрацювання, а й емоційного переживання та рефлексії. Недостатньо отримати знання про фільми, потрібно також володіти знаннями про світ, про основні проблеми людської екзистенції, лише наявність сукупності цих знань дасть змогу здійснити глибоку рефлексію щодо проблеми використання фільму у навчальному-виховному процесі [10, 199]. У цьому ж році на базі згаданого раніше Університету ім. Адама Міцкевича було підготовлено ще одну наукову працю «Технічні дидактичні засоби» [14]. Через рік виходить книга «Телебачення у формуванні літературної культури учнів» [8], у якій телебачення розглядалося як явище суспільної культури. Цього ж року виходять книги Едмунта Стуцького (E. Stucki) «Аудіовізуальні засоби у роботі дитячого садка» [17] та Генрика Депти (H. Depta) «Фільмова культура – фільмове виховання» [3]. Роком пізніше на базі Інституту шкільних програм Міністерства освіти і виховання Республіки Польща підготовлено книгу «Радіо та телебачення у шкільній системі навчання дорослих. Телевізійний сільськогосподарський технікум та радіо-

телевізійна середня школа» [1]. Згодом у 1985 році виходить книга Францішка Янушкевича (F. Januszkiewicz) та Войцеха Шкидлевського (W. Skrzydlewski) «Освітнє застосування телебачення» [9].

Таким чином, у період 60-ті – 80-ті роки ХХ століття у Республіці Польща відбувається зародження ідей медіа-педагогіки. Зокрема, відбувається активна підготовка наукової продукції (монографії, збірки наукових праць, статті тощо) присвяченої дослідженню різних аспектів медіа-педагогіки, зокрема: виховного впливу фільму; використання дидактичних фільмів у дитячому садку, школі, вищій школі; дидактичного значення радіо та використання радіопрограм у навчально-виховному процесі; застосування технічних дидактичних засобів тощо. Наукові погляди висвітлені у працях зазначених польських авторів сприяли подальшому становленню та розвитку медіа-педагогіки як субдисципліни педагогіки у Республіці Польща.

Література

1. Barcikowska Wanda Radio i telewizja w szkolnym systemie kształcenia dorosłych. Telewizyjne Technikum Rolnicze i Radiowo-Telewizyjna Szkoła średnia, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1980, 266 s.
2. Depta Henryk Film i wychowanie, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1975, 351 s.
3. Depta Henryk Kultura filmowa – wychowanie filmowe, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1979, 91 s.
4. Film dydaktyczny w kształceniu nauczycieli, praca zbiorowa, Tom 12, ZW CRS, Warszawa, 1975, 95 s.
5. Film skuteczna pomoc dydaktyczna praca zbiorowa pod red. Leona Leji, Państwowe Wydawnictwo naukowe, Warszawa, 1970, 241 s.
6. Fleming Edward środki audiowizualne w nauczaniu, Państwowe zakłady wydawnictwa szkolnych, Warszawa, 1965, 203 s.
7. Gajda Janusz Dziecko przed telewizorem, Instytut wydawniczy CRZZ, Warszawa, 1977, 56 s.
8. Gajda Janusz Telewizja w kształceniu kultury literackiej uczniów, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1979, 211 s.
9. Januszkiewicz Franciszek, Skrzydlewski Wojciech Edukacyjne zastosowanie telewizji, wydanie pierwsze, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1985, 126 s.
10. Kielar Maria Rola filmu animowanego w pracy wychowawczo-dydaktycznej przedszkola, Wydawnictwo szkolne i pedagogiczne, Warszawa, 1978, 231 s.

11. Koblewska-Wryółowa Janina Film fabularny w szkole pod red. Wincentego Okonia, Państwowe uakłady wydawnictw szkolnych, Warszawa, 1964, 208 s.

12. Koblewska-Wróblowa Janina Film i dzieci, Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe, Warszawa, 1961, 148 s.

13. Kubin Jerzy, Komorowska Jadwiga Czy telewizja wychowuje?, Nasza Księgarnia, Warszawa, 1969, 164 s.

14. Leja Leon Techniczne środki dydaktyczne, Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa, 1978, 273 s.

15. Pokrzycki Bronisław Rola filmu dydaktycznego w procesie nauczania, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, 1977, 162 s.

16. Radio w przedszkolu: poradnik dla wychowawczyń przedszkoli pod red. Haliny Hermelin, Państwowe zakłady wydawnictw szkolnych, Warszawa, 1970, 99 s.

17. Stucki Edmund Środki audiowizualne w pracy przedszkola, Wydawnictwo uczelnine WSP Bydgoszcz, Bydgoszcz, 1979, 198 s.

18. Telewizja dydaktyczna. Telewizja w obwodzie zamkniętym w dydaktyce szkoły wyższej, pod red. Franciszka Januskiewicza, Państwowe wydawnictwo naukowe, Warszawa, 1970, 267 s.

19. Vrabec M. Filmska umetnost i škola, Beograd, 1958, s. 6.

20. Woźnicka Aleksandra Audycje radiowe dla nauczycieli w opinii odbiorców. Komunikat z badań, Państwowe Wydawnictwo naukowe, Łódź, 1974, 106 s.

21. Z badań nad telewizją dydaktyczną, praca zbiorowa pod red. Leona Leji, Wydawnictwo naukowe Uniwersytetu im. A. Mickiewicza, Poznań, 1977, 154 s.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2012

УДК 37.013

Д.А. Попова

ДЕФІНІЦІЯ «ПОЛІКУЛЬТУРНА ОСВІТА» У ВІТЧИЗНЯНОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті проаналізовано особливості трактування поняття «полікультурна освіта» у вітчизняній та зарубіжній педагогіці, що зумовлено відсутністю загальноприйнятої термінології у науково-педагогічному дискурсі в цілому та сфері полікультурної освіти зокрема.

Ключові слова: полікультурна освіта, мультикультурна освіта, мультикультуралізм, транскультуралізм, полікультуралізм, теорія полікультурної освіти.

В статті проаналізовані особливості трактовки поняття «полікультурне образование» в отечественной и зарубежной педагогике, что обусловлено отсутствием общепринятой терминологии в научно-педагогическом дискурсе в целом, и сфере поликультурного образования в частности.

Ключевые слова: поликультурное образование, мультикультурное образование, мультикультурализм, транскультурализм, поликультурализм, теория поликультурного образования.

The article analyzes the peculiarities of the interpretation of the term “polycultural education” in home and foreign pedagogy that is caused by the lack of common terminology in scientific-pedagogical discourse in general and in the area of polycultural education in particular.

Keywords: polycultural education, multicultural education, multiculturalism, transculturalism, polyculturalism, theory of polycultural education.

Система вищої освіти перебуває сьогодні в процесі глибокого перетворення. Йде пошук найбільш ефективних шляхів подальшого розвитку вітчизняної вищої школи, оптимальних умов та можливостей її інтеграції до європейського освітнього простору. Найважливішими факторами, які актуалізували наукові пошуки в галузі полікультурної освіти, є глобалізація, глибоке осмислення